

En spøgelseshistorie

I

I forsommeren 1982 flyttede vi ind på herregården Gleesborg i det Midtjyske, et stykke syd for Limfjorden. Vi vil i denne forbindelse sige min far, Jonas Ravnsted 42, min mor, Helle Ravnsted, født Petersen, 43, min ældre søster, Brettine på 16, min storebror Benjamin på 14 og jeg selv, der netop var fyldt 12 og som, lidt kontraintuitivt kunne man måske indvende, men nødvendigt da der allerede var en Benjamin blandt børnene, hvilket antageligt skyldtes, at mine forældre på tidspunktet for hans dåb, ikke regnede med at skulle have flere børn, var blevet døbt Bjarte.

Mine forældre, der egentlig tilhøre den bedrestillede middelklasse, min far akademiker og min mor uddannet socialrådgiver, men så langt fra rigdom og adelige titler, som tænkes kunne, var pludselig kommet til penge grundet en større arv fra en granonkel til min mormor, hvis beskedne pigenavn, Petersen, efter neutraliseringen af adelsstanden og dens privilegier, var blevet isoleret fra det i slægten oprindeligt foranstående Gleesborg. Min mor var bevidst om tilhørsforholdet til slægten Gleesborg Petersen, men da slægtskabet ikke var i lige linje, men hun tilhørte rækken af indgiftede næstsøskendebørn til den førnævnte onkel, havde hun altid holdt det for usandsynligt, at hun nogen sinde skulle komme i betragtning som arving til familiens formue. Men hvad hun ikke vidste, var at tilfældet ville, at slægten i lige linje var uddød og at hun således på forunderlig vis var den blevet enearving efter den. Til arven hørte også slægtsgården, som familien havde taget navn efter. Oprindeligt havde min mor tvivlet på, at der i det hele taget ville blive noget tilbage at arve, men familieformuen havde alligevel vist sig at være så betragtelig, at der, selv efter betaling af en ikke ubetydelig arveafgift, var så rigeligt tilbage, at hun ville kunne overtage godset, renovere det i fornødent omfang, og selv residere der, i det mindste i en årrække. Slægten Gleesborg har ejet gården i hele dets historie, og er dermed den længste residerende slægt på noget gods i Danmark. Gleesborg kan føres tilbage til år 1323 hvor en fjern forfader Christiern Gleesborg (død omkring 1350) fik slottet i fæste af kong Christoffer d. II og det hører således til blandt de ældste bevarede verdslige huse i Danmark. Af den oprindelige borg er der ikke meget tilbage. Det ældste Gleesborg blev på det nærmeste tilintetgjort i ildsvåde i 1451. Tilbage fra 1300-tallet er nu kun kælderens, voldgravsanlægget med sydportens vindebro samt det centrale borgtårn, mens resten af slottet dels stammer fra tiden omkring 1590 og dels fra en storstilet udvidelse af anlægget fra midten af 1600tallet bygget i nederlandsk renæssancestil. Senest føjedes i 1843 et slotskapel tegnet af selveste C.F. Hansen til, - et kapel der i stil og udsmykning minder om Christiansborg Slotskirke i København. Kapellet blev opført som afløser for et renæssancekapel, der blev sløjft i 1652, hvor slottet havde været under svensk belejring og kapellet blev benyttet som hovedsæde for besættelsesmagten. Efterfølgende følte man, at stedet var blevet vanhelliget i en sådan grad, at man siden havde benyttet sig af den nærliggende Brændsted Kirke til alle kirkelige højtider og fester i familien.

Bygherren for det nye kapel var den noget excentriske Carl Gustav Gleesborg (1810-1871), der følte, at det nu var på tiden, at der blev opført et nyt kapel – ikke så meget af religiøse grunde, som ud fra en forfængelig ide om, at han skulle have sit navn forevigt i forbindelse med slottets historie ved at have føjet nyt byggeri til. Han var for øvrigt også ansvarlig for tilføjelsen af nye staldbygninger og en stor forpagtergård, der lå en nogle hundrede meter fra selve slotsanlægget. Her boede vi til at begynde med, da slottet var i en temmelig miserabel forfatning. Selve slottet havde ikke været beboet de sidste 15 år, hvilket det bar tydeligt præg af. Selvom der som sagt ikke var knaphed på penge i den del af familien, havde forgængerne på Gleesborg valgt ikke at bruge dem på vedligeholdelse af borgen. De var tværtimod udrejst til De Forenede Stater, men havde beholdt huset for det tilfælde, at de en dag skulle få lyst til at vende tilbage. I 1950'erne havde man lagt el og vand ind i hovedbygningen, men dels var installationerne efterhånden slidt ned, dels var størstedelen af slottet stadig uden el og vand, ligesom det kun var hovedbygningen og trappetårnet der var opvarmet med gas, mens resten af huset kun kunne opvarmes ved hjælp af de ganske vist mange kaminer og brændeovne, der var jævnt fordelt over de mange stokværk og rum.

Selvfølgelig spøger det på Gleesborg – angiveligt er det den mest hjemsøgte herregård i kongeriget. Andet ville vel også have været skuffende for en bygning, med en så lang og bevæget historie som denne. Til galleriet af fredløse sjæle hører således en sort-, en grøn og en hvid dame, en hovedløs ridder, to ægtepar - et i barokdragter og et i klæder fra 1800-årene, en katolsk prælat og en luthersk præst, en hovedløs hest, to heste med hoved, et kobbelt hunde, tre katte og en hane, der som i den bedste skrækhistorie skulle indvarsle midnatstimen med sin unaturlige og uvirkelige galen. Dertil kommer spøgerier forårsaget af en række ikke identificerbare entiteter. Udover de faktiske spøgelses skulle der angiveligt også være en række uforklarlige fænomener såsom en blodplet, der ikke kan fjernes, lyden af hestevogne, der ankommer sent om natten, allehånde tramp og fodtrin, lyden af musik og raslen af silkekjoler fra Riddersalen garneret med mærkelige lysfænomener – oplyste vinduer steder, hvor der umuligt kunne være mennesker, og i voldgraven et besynderligt grønt lys, der kun skulle kunne ses en gang om året, nemlig natten til den 27. oktober, hvor en forfader skulle have kastet sig i voldgraven af samvittighedsnag over at have myrdet sin eneste søn. Mærkeligt nok går der ingen historier om, at hverken han selv eller sønnen skulle gå igen. Det vil altså sige bortset fra det sælsomme lys i voldgraven på natten for det angivelige selvmord.

Som dreng var jeg dybt fascineret, men også voldsomt frastødt af beretningerne om spøgerierne, og jeg var lykkelig over, at vi ikke skulle bo på selve slottet, men på den langt yngre forpagtergård, der var nyistandsat i forbindelse med vor indflytning på godset, og som i modsætning til slottet var indrettet med alle moderne bekvemmeligheder såsom kloakering, rindende vand, elektrisk lys, tv- og radioantenne osv.

Jeg led den gang under voldsom angst for natten og for mørket, som ikke blev bedre af, at min bror, der formentlig er det mest uspirituelle menneske, jeg kender, yndede at skræmme mig med uhyggelige historier, mærkelige lyde og ubehagelige overraskelser. I min tid på Gleesborg er det dog meget begrænset hvor

mange overnaturlige tildragelser jeg har været vidne til, jeg har hverken set uafvaskbare blodpletter, mødt hovedløse heste eller hørt helvedshanen gale, og selvom jeg har set og hørt mærkelige ting, kan jeg kun med sikkerhed bekræfte ganske få af de omtalte fænomener. Heller ikke selv om jeg med føje har opsøgt dem. Benjamin og jeg gennemsøgte borgen på kryds og tværs for at finde frem til de overjordiske - ikke en krog måtte lades uundersøgt; vi dykkede i voldgraven, for at identificere stedet for det grønne lys, vi forsøgte at opklare hvorfra musikken i riddersalen kom og vi prøvede at finde ud af, hvem den hovedløse ridder og den usalige præst kunne være. Alt sammen uden resultat - sikkert fordi vores undersøgelsesmetoder var utilstrækkelige og barnligt naive.

Efterhånden som jeg blev ældre, blev tiltrækningen til det gamle hus større og større, og da vi i 1987 omsider flyttede over i selve slottet, mødte mine forældre ingen modstand fra min side – tværtimod var det ikke uden en vis stolthed, at jeg endelig blev – om ikke ligefrem slotsherre – så i det mindste indvåner på en middelalderborg.

Nu skal det ikke forstås sådan, at vi ikke benyttede slottet fra begyndelsen – alle aftensmåltider, familiesammenkomster og fester henlagdes hurtigt til slottets mange sale – ikke mindst fordi min far, uagtet at det jo ikke var ham, der havde adelige gener, og uagtet at han i øvrigt var vældig humanistisk anlagt og havde sine sympatier dybt forankret på venstrefløj, paradoksalt nok var lidt af en snob, og som en anden pater familias ikke alene insisterede på at familien uden undtagelse skulle samles til middag på slottet kl. 18:00, men oven i købet at vi også klædte om til middag. Der skulle en meget god grund til at få lov til at undlade at indfinde sig. Og i en tid, der ellers var præget af ånden fra 1968, iførte vi os således troligen aften efter aften søndagstøjet for at indtage vores middag i storslåede og herskabelige rammer og selvom vi kun var familien – under yderst formelle og konservative former. Kravene var strenge og entydige – herrerne i smoking og damerne i aftenkjole og indtil min bror og jeg blev 15, forventede man mindst, at vi mødte iført hvid skjorte og mørke benklæder. Egentlig syntes jeg godt om det. Jeg havde en følelse af, at der på den måde var en hvis sammenhæng mellem omgivelserne og de folk, der færdedes i dem. Min mor syntes nok det var en anelse tåbeligt – men det var på den anden side hendes overbevisning, at så længe det ikke skadede nogen, og det i øvrigt kunne glæde hendes mand, var der ingen grund til ikke at føje ham i det stykke. Mine søskende synes det var fuldstændig meningsløst, og de benyttede enhver lejlighed til at undskylde sig og indtage deres aftensmåltid andetsteds. Men trods ihærdige forsøg var det ganske sjældent det lykkedes for dem at undslå sig – og faktisk var det kun når min far enten var syg, på skolerejse eller ude i landet som beskikket censor, at vi spiste aftensmad i forpagtergården. Med tiden endte dog også mine søskende med at kunne se en vis tilfredsstillelse i at fastholde et så excentrisk, arkaisk og afvigende ritual, og jeg tror sågar, uden at jeg kan bevise det, at i hvert fald min bror til sidst lærte at appreciere den strenge dresscode.

Egentligt tyende havde vi ikke, men vi havde en del folk ansat til at bistå med istandsættelse og vedligehold af bygningerne, som gerne ved festlige lejligheder kunne formås at give en hjælpende hånd med opdækning og servering, og dertil havde vi en ældre dame til at stå for madlavning og tøjvask og der ud over løbende to piger i ung-pige-i-huset-aftaler, der dels stod for rengøringen i forpagtergården (hvor de også boede), dels i udvalgte sale og værelser på slottet.

Min far, der var cand.mag. i latin og musik, underviste på et gymnasium i Viborg, som ligger godt halvtreds kilometer fra Gleesborg, og min mor var så privilegeret, at hun på grund af arven kunne undlade at tage et egentligt arbejde og hellige sig studierne af husets og slægtens historie. Fra sjette til niende klasse gik jeg i den nærliggende Brændsted skole og blev siden elev på det gymnasium, hvor min far var ansat, og kunne således følges med min ham om morgenen og ofte også hjem om eftermiddagen.

II

Det gamle bibliotek var mit yndlingsværelse på Gleesborg. Det var et enormt men lyst og varmt lokale, der lå på anden sal i den centrale del af slottet. Det var fyldt med bøger fra gulv til loft og der må have været i omegnen af femten tusinde titler. De ældste bøger var fra 1500-tallet og talte blandt andet et originalt eksemplar af Christian d. III's Bibel fra 1550. I en afdeling ved en af endevæggene stod en reol med håndskrevne protokoller og dokumenter, der havde tilknytning til slottet. I begyndelsen af århundredet havde man været nødsaget til at afgive en del manuskripter af almen nationalhistorisk interesse til Det Kongelige Bibliotek, men slottets daværende ejer Carl Frederik af Gleesborg (1885-1967) havde formået at få en aftale i stand om, at arkivalier fra Biblioteket, der alene omhandlede lokalhistoriske emner, kunne forblive på Gleesborg. Derfor var der rigeligt for min mor at forske i, og for mig at studere. Jeg elskede at sidde i biblioteket om eftermiddagen efter skoletid eller i den lyse tid også om aftenen efter middagen, og jeg lærte mig hurtigt at læse gotisk håndskrift og blev snart fortrolig med endog meget gamle tekster i både 14 - 15 og 1600tals sprogdragt. Jeg sad dog sjældent i biblioteket alene – i reglen kun mens min mor også var der – og min angst for mørket i almindelighed og min skræk for at være på slottet efter mørkets frembrud i særdeleshed, bevirkede at jeg havde en forestilling om at jeg skulle være ude af slottet senest kl. 21.00, ellers ville al landsens ulykker og hele det umenneskelige menageri falde over mig. Men overholdt jeg denne tidsgrænse, var alt vel, og ingen eller intet kunne skade mig. Desværre var det mig strengt forbudt at tage bøger eller manuskripter med ud fra Biblioteket, så jeg kunne ikke fortsætte med at læse derhjemme, hvilket gjorde, at det somme tider var fristende at overskride spærretiden for at læse dette så hint skrift til ende.

En aften i sensommeren 1984, efter at vi havde boet ved Gleesborg en to års tid, blev jeg dog så tryllebundet af et dokument, jeg havde fundet i håndskriftsamlingen, at jeg uden at opdage det, langt overskred det, i min egen indbildning, skæbnesvangre tidspunkt, og det blev begyndelsen på de begivenheder, det blandt andre sager er mit forsæt at berette om, så nøgternt det er muligt. Det var et brev

dateret d. 26.oktober 1572, som bar titlen ”Ydmychest Memorial derfor mit Liff i dag sin Ende haffue”. Brevet var skrevet af den daværende lensgreve Johannes Ferdinand Gleesborg (eller Gleisbhorrig som han stavede det), og efterhånden, som jeg læste, gik det op for mig, at det var et selvmordsbrev et sted imellem bekendelses- og afskedsskrift. Langsomt indså jeg, at det havde med den førnævnte myte om herremanden, der angiveligt druknede sig af skam, at gøre. Ifølge hans egne bekendelser havde han indemuret sin attenårige søn på grund af, hvad han beskrev som ’denne Dreng som under mitt Tag och Huus leffuit haffue och som miig met Fathernaffn endda haffuer kaldit, huuis slemme, utucktige och mod Naturen och Guds Lov stridende Leffnit, miig til den grimmelig Synd och Overtredelse af alt som ere Gudfryctigt och Velbyrdigt och Ret ført haffuer, derved jeg hans unge Liff, der han til Dieffulin forvist forscrevet och ifølge Mosi Lov forbrudt haffuer, tilforn ombragte och udi Huusits Muur och Taarn satte’. Han var efterfølgende blevet grebet af anger – muligvis også fordi den døde søn skulle have hjemsøgt ham i drømme, hvorefter han begik selvmord ved at kaste sig ud af vinduet og ned i voldgraven.

Jeg havde siddet og læst brevet efter aftensmaden, og havde ikke opdaget, at det var blevet sent, og da mine forældre umuligt kunne forestille sig, at jeg skulle være på slottet så sent om aftenen, (min mor kendte udmærket til både min frygt og aftalen med mig selv om at skulle være ude af huset klokken 21.00), var det ikke faldet dem ind, at de skulle lede efter mig her. Da jeg nu hørte tårnuret slå elleve slag, var det som om mit hjerte gik i stå. Stik imod alle aftaler greb jeg dokumentet og styrtede ud af døren – ladende lyset brænde og døren til biblioteket stå åben. Selvom jeg ofte sammen med Benjamin havde været på opdagelse i slottets mange gange og kringelkroge og derfor kendte det udmærket, var det denne aften som forvandlet. Det store hus henlå i mørke, og gangen jeg kom ud i var kun oplyst af lamperne fra biblioteket, der lyste ud gennem døren. Alt så meget større ud i mørket. Jeg havde ingen anelse om, hvor de få lyskontakter befandt sig, og jeg havde bestemt heller ikke åndsnærværelse til at føle mig frem til, hvor de kunne være, så jeg fortsatte hen ad den dunkle gang, der for min skyld kunnet have været en halv kilometer lang. Jeg vidste, at jeg befandt mig på anden sal, at biblioteket lå for enden af hovedhuset, og at jeg skulle finde hen til det centrale trappetårn for at komme ned og ud, men i forvirringen gik jeg på et tidspunkt til venstre, hvor jeg skulle være gået til højre, og det lykkedes mig således at fare vild, og jeg endte i en af sidefløjene og befandt mig pludselig i det østlige hjørnetårn, hvor der ganske vist var en trappe, der førte ned, men som, antagelig af forsvarsmæssige grunde, var uden udgang i stueplan. I det øjeblik jeg kom ud i trappetårnets afsats på andet stokværk, som var ganske svagt oplyst af et vindue ud til den lyse måneskinsnat, jog en isnende fornemmelse gennem min krop – jeg mærkede et pludseligt temperaturfald, der føltes som tredive grader fra det ene sekund til det næste, og jeg følte det som om, nogen havde grebet fat i min mave og vredet den som en karklud. Rummet genlød af en afdæmpet klagende, nærmest stønnende lyd, som blev kraftigere jo længere tid, der gik. Hjertet hamrede i brystet og jeg kunne ikke bevæge mig. Den rystende fornemmelse af at her var noget grueligt galt – noget som bestemt ikke var, som det skulle være – stod blændende klart for mig.

Nogen var død, og det var som om en sur mulden lugt slog mod mit ansigt. Jeg var sikker på nu selv at skulle dø, og jeg gjorde mig klar – spændte alle muskler i kroppen, lukkede øjnene og holdt vejret og ventede.

Som sædvanlig, når man hører folk berette om slige oplevelser, har jeg ingen fornemmelse af, hvor længe jeg som forstenet stod i tårnrummet – det kunne have været to minutter, et kvarter eller en halv time, men aldrig har jeg været så glad for at høre min brors stemme som denne aften, da han, udsendt af mine forældre, kom for at lede efter mig. Hvordan han fandt mig, ved jeg ikke, for han kan ikke have vidst, hvor jeg var. Han kendte lige så godt som alle andre til min ulyst til at færdes alene på slottet efter mørkets frembrud, og hvordan han har kunnet regne ud, at jeg var endt i tårnrummet er selv i dag, mange år efter, en gåde – men det må vel have været intuition af en art, som jeg ellers aldrig ville forbinde med ham. Jeg ved kun, at han, som ellers elskede at tirre mig og som jeg under normale omstændigheder ville have mistænkt for at have arrangeret episoden, virkede oprigtigt rystet over at se den tilstand, jeg befandt mig i, og han lagde kærligt armen på min skulder, og førte mig sikkert ud i friheden.

Da vi kom tilbage til forpagtergården sank jeg om i den første og bedste stol, og det varede længe før jeg ænsede andre i rummet. Gradvis begyndte jeg dog at genvinde herredømmet over mig selv, først kom synet, så hørelsen og til sidst bevægeapparatet. Jeg mærkede, hvordan min skjorte var gennemblødt af sved, og hvordan min hænder sitrede, min vejtrækning var stakåndet og mit hjerte hamrede. Jeg følte det, som havde jeg sodavand i årerne og en stærk hovedpine gjorde at jeg måtte knibe øjnene sammen for at undgå lyset i stuen, der syntes blændende skarpt. Det var også som om, jeg havde taget den mærkelige lugt af død med mig, og den blev ligesom hængende i næsen flere dage efter. Jeg blev hurtigt lagt i seng – jeg kunne ikke gå selv, og siden lå jeg i sengen med influenzaagtige symptomer i adskillige dage efter oplevelsen. Faktisk kom jeg ikke tilbage på slottet de følgende mange uger, og selv efter at have genvundet kræfterne, havde min far forbarmet sig og, formentlig ved min mors kærlige mellemkomst, indrømmet mig lov til at blive i forpagtergården, og Benjamin, som jeg på det tidspunkt ikke kunne andet end betragte som min store helt – min redningsmand og befrier, havde endda fået lov at holde mig med selskab, da man ikke syntes, jeg skulle være alene efter den rystende oplevelse.

Da jeg omsider kom helt til hægterne igen, opdagede jeg selvmordsbrevet, som jeg var kommet til at tage med tilbage til huset. Det havde tydelige mærker efter mine svedige hænder og et enkelt sted var blækket tværet ud, dog ikke mere end at det stadig var muligt at læse det. Jeg genkaldt mig indholdet – og desværre også den surt muldent støvede lugt. Det måtte altså være dokumentet og ikke tårnrummet, der havde udsendt den. Jeg følte mig efterhånden latterlig over at have kunnet reagere sådan på en i grunden banal hændelse, der let ville kunne forklares som havende lutter naturlige årsager. Jeg viste brevet til min mor, der læste det med den allerstørste interesse, en interesse der dog udelukkende var historisk betinget, og ikke havde det fjerneste med min oplevelse at gøre. Med hensyn til en mulig sammenhæng mellem grevens afskedsbrev og

rygterne om det mystiske lys i voldgraven fik jeg hende dog til at indrømme, at der ikke går røg af en brand. .
..

Efterhånden som tiden gik, blev jeg mere og mere overbevist om, at tildragelserne hin aften skyldtes, at min fantasi havde spillet mig et puds. Også tanken om at Benjamin havde haft en finger med i spillet – den ide, jeg også for et kort øjeblik havde haft selve den aften, vendte tilbage, i takt med at hans heltestatus langsomt falmede.

III

Men nu vil jeg for en stund forlade de vel sagtens indbildte spøgelse fra Gleisbhorrig og bevæge mig over til den anden sag, jeg gerne vil fortælle om. Måske har det med den anden del af beretningen at gøre, måske ikke. I alle tilfælde har dette en langt behageligere stemning og udklang end historien fra det forrige afsnit, selvom paralleller vil vise sig.

Min far havde en kollega, Christian N. Jørgensen, der boede et par kilometer fra Gleesborg. Han boede med sin familie i et husmandssted, der oprindeligt havde ligget på godsets jorde. Familien talte ud over ham selv, hans kone Else, deres datter Christiane, der var på min bros alder, og deres søn Jonatan, der var jævnaldrende med mig. Forældrene var på samme alder som mine. Vores familier var hurtigt begyndt at komme sammen, og allerede den første gang, jeg mødte de andre, vandt jeg en indsigt – eller rettere begyndelsen til en indsigt, og det var en indsigt i mig selv, der forandrede mit liv for bestandig.

Introduktionen til familien Jørgensen fandt sted et år før oplevelsen i tårnværelset og den skete på Gleesborg ved en af min fars traditionelle og traditionsrige familiemiddage. Jeg, der er temmelig sky af natur, var oprigtig beklemmt ved udsigten til et af min far højtideligt varslet komtil af hans kollega og dennes familie, og jeg havde endda i løbet af dagen forsøgt at oparbejde en vis upasselighed, der skulle have været billetten til min forbliven på mit værelse i forpagtergården, mens de øvrige socialiserede på slottet. Men det var til ingen nytte, idet min mor, der naturligvis havde gennemskuet mig, for en gangs skyld havde talt med store bogstaver og ligefrem beordret mig til at møde ind på slottet nyvasket, velfriseret og forskriftsmæssigt påklædt til drinks et cetera kl. 17:15. Argumentationen var ganske enkelt Jonatans tilstedeværelse:

” Du har kun godt af at møde nogle nye kammerater”, var begrundelsen – og hun fik, som det så ofte var tilfældet for min mor, ganske ret – ja mere ret end både hun og jeg kunne ane. Nuvel – på slaget klokken 17:15 stod jeg i forværelset til middagssalen hvor familierne blev præsenteret for hinanden. Min første tanke var, at de var nydelige og umiddelbart sympatiske – tilsyneladende uden de deformiteter man ellers kan have en tendens til at forestille sig hos mennesker, man ikke kender, men skal præsenteres for. Nydelige og stilfærdige folk. Scenen var sat, og min usikkerhed ligeså. Forældrene hurtigt i snak med hinanden – udvekslende høfligheder og gradvist nærmende sig hverandre – mine to store søskende snart i konversation

med pigen fra den anden familie og jeg selv, efter at have udvekslet vage håndtryk med samtlige, stående i et hjørne, forstenet, i håb om at falde i et med omgivelserne og i bedste fald, blive set som en del af ornamentikken. Jeg lod blikket glide rundt i lokalet, og fornemmede, at den anden dreng tilsyneladende følte nøjagtig som jeg. Han stod tavs i stuens modsatte hjørne hvor han krampagtigt holdt fast i en håndfuld saltstænger i sin venstre hånd og et glas appelsinvand (det drak mand den gang) i den højre. Det så ud som om, at hvis han strammede grebet det mindste om en af delene, ville saltstængerne bryde sammen og blive til støv i hans hånd, eller glasset ville splintres i en sky omkring ham.

Der var for øvrigt noget særligt ved ham – noget ubeskriveligt. Han var rigtig behagelig at se på. Virkelig behagelig, - faktisk så behagelig, at jeg havde svært ved at slippe ham af syne. Jeg vidste, det var uhøfligt at stirre, men mit blik vedblev uværgeligt at søge hen, hvor han stod. Vore blikke mødtes. Han smilede forlegent og så derefter væk. Også jeg, dog kun for snart efter at vende hovedet i hans retning. Vore øjne fik atter kontakt og et øjeblik føltes det, som kontrollerede han mine bevægelser, som havde han spiddet mig med sit blik og naglet mig til væggen. Nærmest med vold måtte jeg løsrive blikket, som jeg i hast kastede i retning af de øvrige forsamlede, for straks, i næste nu at se tilbage – dels for at se om han stadig kiggede på mig, dels for selv at se på ham. Efterhånden var det ved at blive pinligt, og jeg følte, at nu måtte jeg handle.

Det kunne jeg ikke.

En underlig snurren i maven forplantede sig til resten af kroppen, og blev til en sitren i hænderne. Mine ben var som bly og mit hjerte lod til at springe hvert andet slag over. Thi blev jeg stående, hvor jeg stod – ubevægelig og stiv som et bræt. Så handlede han! ”Har du det dårligt”, spurgte en stemme pludselig ved siden af mig. Hvordan var han kommet herover? Jeg havde ikke set, at han havde flyttet sig. ”Ja, jeg har haft det lidt skidt det meste af dagen”, sagde jeg nærmest automatisk, mens jeg stod og stirrede tomt frem for mig. Jeg vendte ansigtet i hans retning og mødtes af hans mørke-, hans meget mørkeblå øjne. Jeg målte ham med mine. Han havde, lige som jeg selv, en helt ny hvid skjorte på, og udover den bar han en tynd lyseblå eller turkis pullover med V-hals. Det var i sjælden grad klædeligt. Jeg nåede at tænke, at det var en dragt, der var som skabt til ham, - det var måden hvorpå kraven og de stive åbentstående flipper fremhævede og understøttede hans pæneste træk, af hvilke der var mange. Hans hals var tynd og lang, hans ansigt var slankt, nærmest trekantet, og afrundedes af hagens bløde bue, læberne var fyldige og meget røde – nærmest bordeaux. Når han smilede – og det gjorde han meget, og læberne derved gled fra hinanden, afslørede en perlerække af symmetriske tænder, der mest af alt mindede mig om måden, man ville anbringe den forreste række orgelpiber i et brystværk, for at opnå den størst tænkelige dekorative virkning. Hans næse var tynd med en lille opadstræben allernederst – som en fin voksdråbe, der løbet nedover panden og var begyndt at størkne, netop hvor ansigtet begyndte at skråne indad mod munden. Hans hår var langt, lyst og gulligt – ja, det nærmest funkede som guld. Det var redt ud i en midterskilning og ned i panden hang en lang kurvet lok, der lige som ledte opmærksomheden mod hans – nå ja, jeg kan lige så godt sige det - smukke blå øjne. Han

var en anelse højere end jeg, slank af bygning og de lange hænder, der mundede ud under manchetterne, endte i 10 fine, lige så slanke fingre og jeg, der selv havde den uvane, at jeg bed negle, og derfor ideligt døjede med flossede neglebånd og diverse betændelsestilstande i langs neglekanterne, bemærkede selvfølgelig, at hans var umanerligt velplejede. (Med dette umanerligt menes, at disses tilstand ikke opnåedes uden en for en dreng på vor alder ualmindelig opmærksomhed). "Det var ikke så godt, skal vi ikke sætte os herovre?" Han virkede ikke længere genert eller beklemmt ved situationen, men det gjorde jeg. Jeg nikkede uden at svare og fulgte ham over til en sofa, der stod i et hjørne. Vi satte os, og jeg kiggede igen tvangsmæssigt på ham. Når hans blik mødte mit, og det gjorde det ofte, var det som om han havde direkte indkig i min sjæl, og at han holdt min opmærksomhed fangen, så jeg hverken kunne kigge væk eller blinke. "Hvad er der?", spurgte han, og mit "Ikke noget...", har næppe lydt overbevisende. Men jeg kunne jo dårligt sige til ham, at jeg havde lyst til at æde ham på stedet, eller hvordan jeg nu skal beskrive den længsel, jeg følte opstå – en længsel efter noget jeg ikke selv vidste, hvad var – endnu i hvert fald.

Ved middagen gik det ikke stort bedre, jeg kiggede konstant på den anden dreng, og når vore øjne nu og da mødtes, følte jeg mig fuldstændig blottet, og måtte forlegent kigge bort. Men idelig, når han ikke så på mig, førtes mit blik over på ham, hvor det hvilede, indtil omstændighederne, det være sig nødningen af mad og drikke, eller diverse konversive forpligtelser til at henlede opmærksomheden på de andre tilstedeværende, som min opdragelse tilsagde mig at opfylde, igen tvang mig til at se væk, og endnu inden middagen var til ende, stod det mig klart, at jeg enten vil eje ham, eller at jeg ville være ham.

Da selskabet var ved at bryde op, enedes man om at denne sammenkomst snart skulle følges af andre lignende familiemøder, og allerede en uge senere var vi på besøg hos dem, og hurtigt sås vi mindst en gang om ugen, hvis ikke oftere. Til afsked den første aften gav Jonatan mig hånden, og sagde, "Det var hyggeligt, jeg håber snart vi ses igen.", dette ledsagedes af et skælmsk smil, som gjorde mig om muligt endnu mere panikslagen, og da de kørte bort og baglygterne forsvandt mellem kastanjealleens træer, genlød tre små ord i mine tanker, - "jeg vil med."

Efter denne aften havde jeg det med Jonatan, som jeg havde haft det med spøgelse - en mærkelig længsel efter at noget skulle ske iblandet en gysen ved tanken om, hvordan det ville være, hvis det, som jeg ikke vidste, hvad var, skulle ske. Men til forskel fra de overjordiske væsner og tildragelser var Jonatan af kød og blod og meget, meget virkelig - og hvad værre var - han "skete" jævnlige.

Ved familiemødet hos familien Jørgensen var jeg noget mere afslappet -endskønt stadig spændt på, hvordan jeg ville reagere ved gensynet med ham. Det gik nogenlunde som sidst - jeg kiggede på ham uden at sige noget, og han konverserede belevent både mig og de øvrige, og han tog sig ikke synderligt af, at konversationen mellem os på det nærmeste var en monolog. Men allerede den næste gang, familierne mødtes på Gleesborg, ændredes vores forhold væsentligt; - Den sædvanlige optakt til middagen - jeg uden at kunne

tale i andet end enstavelsesord, Jonatan monologiserende om sit liv og om hvor spændende det var at komme indenfor på slottet, som han hidtil kun havde betragtet på afstand. Men efter middagen havde Benjamin taget Jonatan, Christiane og mig med på sightseeing, som han kaldte det. Angiveligt var det for at vise slottet frem for vore gæster. Sådan lød den officielle beskrivelse af evenementet, men den virkelige baggrund for rundturen var snarere, at han mente undervejs at kunne stjæle sig til en hyrde time i selskab med Christiane, til hvem han havde et godt øje (og hun forresten også til ham). Om det nu kun er mig, der tillægger ham, at det skulle være præmediteret, får stå hen - sikkert er det i hvert fald, at de to hurtigt forsvandt og efterlod os alene i en fjern korridor, hvor jeg nok havde været før, men nu var for optaget af andre ting, til at kunne genkende. Min gammelkendte skræk for at færdes i huset efter mørkets frembrud var her iblandet en ny følelse, - en blanding af tryghed ved ikke at være der alene og en stigende usikkerhed ved tanken om, hvem det var, jeg ikke var alene sammen med. Pludselig uden forvarsel gik Jonatan helt tæt til mig, lagde armene omkring mig, og kyssede mig på munden. Dette mit første kys fra en person uden for familien, kom ganske uforberedt. Ikke fordi jeg ikke ønskede det, - det gjorde jeg, brændende - men fordi jeg ikke i min vildeste fantasi havde forestillet mig, at ønsket kunne opfyldes. "Hvorfor gjorde du det?", var min kommentar til hans handling, og den kom lige så meget bag på mig, som kysset gjorde, for havde jeg noget at bebrejde ham, var det kun, at kysset ikke havde været længere. "Fordi jeg havde lyst.", lød svaret, "og -", fortsatte han, "det tror jeg også, at du havde." På mit spørgsmål om, hvordan han kunne tro det, fortalte han, at han udmærket allerede fra første færd, havde bemærket min opmærksomhed, der alene var rettet mod ham, og til min overraskelse - min glædelige overraskelse - fortalte han, at fascinationen var gengældt.

"Har du gjort det før?", "Hvilket?", "Kysset en dreng?" - "Nej, jeg har ikke haft lyst!", "Hvorfor så mig, nu?", "Det har jeg villet siden vi sås første gang.", "Hvorfor?", "fordi du er sød og ser godt ud.", "vil du kysse mig igen?", "fra nu af til jeg dør!", "Sådan har jeg det også.", "- Det ved jeg", sagde han og kyssede mig atter, denne gang, da jeg var forberedt - det vil sige, så forberedt man nu kan være på sligt, med en del større indlevelse fra mig side. "Du kysser godt", sagde han. "Har du kysset en pige", spurgte jeg. "Ja, hvad med dig?", "Nej, aldrig - er der nogen, der ved det?" , "ved hvad?", " at du kan lide drenge." , "Nej! Det vidste jeg da heller ikke selv, før jeg så dig.", "Så er det altså ikke sikkert?", " Hvilket?", "Ja, at du er til drenge .", " Nej, det er ikke sikkert! Jeg ved kun, at jeg lige nu har lyst til at kysse, kramme og være sammen med dig . . .", " det er godt! ", ville jeg have sagt, men blev afbrudt af en skinger, skingrende lyd, som gav genlyd på hele slottet. Vi fór begge sammen med et sæt, skrækslagne ved tanken om, at nogen skulle have overværet vores lille seance, for selvom vi ikke fortrød den, regnede vi med, at forståelsen for vores opførsel ville kunne ligge på et meget lille sted. Men da vi så os om, var der ingen andre i korridoren. "Det er sikkert bare Benjamin, der hyler mod månen!", sagde jeg, da jeg genvandt fatningen. "Ja, mon ikke?", sagde han, og tog min hånd. Han trak mig af sted ved den, og slap den først, da vi var nået tilbage til forværelset til spisesalen. "Nå, der er I - hørte I skriget lige før?", "Det må have været den grønne dame", sagde min far, og selskabet

kvitterede ved at le - jeg lo også, både udenpå og inden i, men ikke på grund af min fars bemærkning, men fordi jeg var lykkelig.

IV

Efter hin lykkelige aften, var vi sammen så ofte, som det var muligt. Vi udvekslede kys, holdt hånd eller gik arm i arm, men altid i dølgsmål, enten i slottets ubenyttede fløje, i parken, der omgav slotsanlægget, ved slotssøen eller i den lille pavillon, der lå mellem slottet og forpagtergården. Efterhånden som det gik op for os, at vi ud over den umiddelbare glæde ved hinanden, også delte mange interesser, udvikledes den gensidige tiltrækning til et egentligt venskab. Hovedinteressen var at udforske slottet og dets historie. Ikke mindst beretningerne om overnaturlige hændelser, som vi begge længtes efter at opleve men også frygtede for. Skæbnen var os ublid i så henseende - der skete, for nu at sige det jævnt og bramfrit, ikke en skid. Det vil sige til at begynde med. For et år efter vores første møde, skete den oven for omtalte episode i østtårnet, der lige som mit møde med Jonatan, blev skelsættende.

Jeg tillader mig her at gøre opmærksom på, at selvom det vil være forkert af mig, at kalde Jonatan dyslektisk, så ville det være forkert ikke at fremhæve hans store læsevanskeligheder. Og at læse gotisk og at forstå tidligere tiders sprog, var ham ganske enkelt umuligt. Han var ikke ubegavet, blot kom hans intellekt, sagt i al beskedenhed, ikke på højde med mit. Mine forældre var begge sprogfolk, og de havde videregivet interessen for sprog til deres børn - ikke mindst til mig, der havde et fortrinligt sprogøre, og jeg var, ved min fars hjælp, tidligt blevet i stand til at læse latin. Derfor var jeg nøglen til vores undersøgelser, og Jonatan havde, udover glæden ved at være sammen med mig, desværre ikke megen fornøjelse af at være med i Biblioteket - der var ingen tegneserier. Således skete det oftere og oftere, at jeg sad alene og læste, og ikke sjældent blev jeg så opslugt af de skrifter, som fandtes der, at jeg lod Jonatan være Jonatan og formelig overhørte hans invitationer eller glemte aftaler med ham. Det er også forklaringen på, at vi op til hændelsen i tårnværelset, ikke havde set så meget til hinanden, som vi plejede, og at jeg sad alene den aften. Men da Jonatan hørte om mit sygeleje, var han slet ikke sen til at indfinde sig, og jeg delte med rædselsblandet glæde min oplevelse med ham og indviede ham i grevens afskedsbrev, som han fandt dybt fascinerende. Begge undrede vi os over, hvad det var for et utugtigt levned, som havde ført til en så drastisk handling, som det at mure sit eget barn inde, må siges at være - men det var Jonatan, der lagde to og to sammen, og gættede på, at sønnen måtte være blevet muret inde i det trappetårn, hvor jeg havde haft min mærkelige oplevelse. "Skrev han ikke, at han havde sat ham udi i husets mur og tårn? - vi må s'gu tilbage til det sted!", sagde han. Det skete bestemt ikke med min gode vilje, men da jeg følte en vis anger over længe at have negligeret min kære ven, tænkte jeg mig nødt til at føje ham, og snart efter, - der gik vel et par uger før jeg overhovedet turde bevæge mig over på slottet igen - befandt jeg mig atter i trappetårnet. Det tog sig en del venligere ud end den aften. Rummet var lyst og ingen spor af den frastødende muldlugt. Men kulden slog stadig ud fra murene, og på et bestemt sted bemærkede man en kraftig afskalning af pudset samtidig med at der sivede

fugt ud, der løb som bække ned af væggen. Jonatan tog en sten, der lå på gulvet og bankede forsigtigt på muren, og en dump hul lyd afslørede, at der måtte være en tilmuret niche af en art inde bag den. "Det er her!", sagde han, "ingen tvivl om det". Vi var begge overbeviste om at have fundet stedet, hvor den stakkels dreng var blevet indmuret - hvis historien ellers var sand. Men når vi nu havde et dokument, hvor faderen selv indrømmede at have dræbt sin søn, var der vel ingen grund til at tvivle? Et var dog vores spekulationer, noget andet var at overbevise resten af familien om, at der var hold i vor antagelse. Der skulle bestemte ret megen overtalelse til at få min mor til at komme over for at se stedet, hvor vi mente, at indemuringen var sket - men da det omsider lykkedes, var hun ikke svær at overbevise. Dels kunne hun udmærket mærke den markante temperaturforskel fra dette rum til resten af huset, dels var hun enig i, at lyden, der kom fra væggen, når man bankede på den, vidnede om, at der måtte være et hulrum bagved. Heldigvis var hun, da vi først havde overbevist hende, meget opsat på, at få undersøgt om vores formodning var rigtig, så uden at spørge myndighederne om lov til at ændre på indretningen af en i Klasse A fredet bygning, gik vi i gang med at nedbryde muren.

Det viste sig ikke vanskeligt. Der skulle ikke mange slag med en murbrækker til, før den gav efter, kollapsede indad og afslørede det formodede rum bag sig. Ud af hullet stod nu den modbydelige lugt af død, som havde skræmt mig fra vid og sans den første gang, jeg var der, og i hulrummet der kom til syne, som ikke var særlig stort, fik man, som vi havde forventet, øje på en dyngge menneskeknogler. De var grønne og tilsyneladende overgroede med mos, flere steder på dem, så man rester af indtørret hud og hår. Der var også spor af klæde, men meget medtaget af tiden, så man ikke kunne afgøre, hvilke beklædningsgenstande de hidrørte. Men hør; var der ikke alt for mange ben til, at der kunne være tale om ét menneske? Og var der ikke – jo! Der var ikke blot en men hele to delvist mumificerede hovedskaller, ergo var det uomtvisteligt de jordiske rester af to personer, vi havde afsløret. Benene lå sammenblandet i en stor bunke, som havde de draget deres sidste smertefulde, udhungrede og tørstende sukke i en omfavnende liebestod. Vi var alle tre rædselsslagne ved tanken om den fortvivlelse bevidstheden om at skulle dø langsomt af sult og tørst måtte have medført, og den dybeste medfølelse jog gennem os, men også en grebthed af den unægtelig romantiske baggrund for vores fund, og en underlig opstemthed, der måske dels skyldtes det karakteristiske grin, som et skelettets blottede tænder synes at fremassociere, dels den omstændighed at den delvise mumificering gav den ene af de døde et underligt skælmisk udseende, som blinkede han til os.

Min mor konstaterede betaget men trods alt under opbydelse af en vis nøgternhed, at den usalige Johannes Ferdinand af Gleesborg havde indmuret såvel sin søn som dennes elskerinde, antagelig som straf for, at de havde haft samkvem inden ægteskabet. Det var hendes forslag til årsagssammenhængen mellem brevet og hendes fjerne slægtnings voldsomme handling. Jonatan og jeg gøs atter ved synet af de to skeletter, for idet hun sagde det, vidste vi med det samme, at hun tog fejl, og at det ikke var levningerne af en dreng og en pige, men af to drenge, en antagelse antydningen af skæghår omkring munden på begge hoveder så

rigeligt bekræftede for os. Faderen havde myrdet de to unge mænd, fordi de havde haft et erotisk forhold - ikke uligt vores, og det utugtige og mod Guds bud stridende levned de havde ført, hvorved de ifølge den enes fader havde forskrevet deres sjæl til Djævelen og fortjent at dø, var altså en homoseksuel alliance.

Da ingen af os havde antropologisk viden til at afgøre, hvorvidt det var skeletterne af mænd eller kvinder, unge eller gamle, kunne vi selvsagt ikke være helt sikre i vores formodning, - min mor kunne i teorien stadig have ret og det vi antog for skæghår, kunne være så meget andet, men hverken Jonatan eller jeg tvivlede om, at det hang sammen, som vi og ikke som hun mente. "Mor! Det er ikke en dreng og en pige, det er to drenge.", sagde jeg rystet. "Tror du det? - tjæh - måske - det må vi have undersøgt."

Følgelig blev det undersøgt af arkæologer fra Nationalmuseet som konstaterede, at de to skeletter hidrørte individer af hankøn, der efter detaljerede undersøgelser skønnedes at være mellem 15 og 20 år gamle, og som ud fra en kulstof 14 analyse, måtte antages at have levet i sidste halvdel af 1500-tallet. På den baggrund konstaterede man, at det ene lig måtte være de jordiske rester af Johannes Ferdinand Gleesborgs eneste søn, Johann Valdemar til Gleesborg, som var født i 1554 og som forsvandt fra annalerne i 1572. Hvem den anden mand var, er aldrig kommet for en dag.

V

Efter afsløringen af stedet for de to drenges indemuring faldt der en dyb fred over den del af slottet. Kulden og den bizarre lugt forsvandt og der herskede en venlig stemning i trappetårnet, der før havde været vidne til og havde ophobet stemningen af så megen skræk, død og ulykke. Vi valgte at bisætte de to drenge i en dobbeltsarkofag under det nye slotskapel - for mig havde det den symbolske betydning, at vi bisatte dem i en anden tid, hvor ingen onde ånder fra deres egen kunne nå dem. Jeg fik lov at vælge gravskriften, som blev hugget ind i en pæn ligsten af Bornholms granit, der stod: "Her ligger Johann Valdemar Gleesborg *1554 ved siden af sin ukendte ven. Begge døde for en faders grusomme hånd i 1572. Måtte de hvile i fred herefter." Det uhyggelige grønne lys, som man så der, hvor lensmanden druknede, og som jeg forresten ikke har fortalt, at jeg faktisk så ved en enkelt lejlighed, blev ikke set efter bisættelsen, men om han stadig vandrer hvileløst rundt på Gleesborg, og rumler, tramper, stønner eller skriger, eller om han brænder i Helvede, ved jeg ikke. Uanset hvilken af disse skæbner han lider, har han fortjent det. Jonatan og jeg talte efterfølgende aldrig om, hvad fundet af de to betød for os og til min store sorg flyttede familien Jørgensen kort tid efter. Han sagde aldrig farvel, og kontaktede mig ikke siden. Jeg tror ikke, han kunne bære tanken om at skulle afsløre hemmeligheden om vores forhold for sin familie. For nogle år siden hørte jeg ved et tilfælde - nuvel, - et provokeret tilfælde, at han var blevet gift og havde fået to børn. Han havde jo heller aldrig lovet, at det ikke ville kunne ske. Jeg elskede ham, og det gør jeg stadig her 25 år senere, sådan som man vel altid vil være optaget af sin første kærlighed. Jeg er i hvert fald glad for at have kendt ham, - han har lært mig mere om mig selv end noget andet (levende) menneske, jeg har mødt.

Men modsat Jonatan, stod det klart for mig, at jeg ikke kunne vælge at leve anderledes end sammen med en af mit eget køn, og derfor måtte jeg gå til bekendelse. Jeg valgte at sige det til min mor en lys septemberdag i 1984, og jeg havde bestemt, at det skulle være på biblioteket. Da jeg kom der ind, var jeg stiv af skræk ved tanken om den fordømmelse, enhver homoseksuel anticiperer og frygter for i forbindelse med den umulige, men ofte nødvendige indrømmelse.

Men jeg tror, at hun allerede havde på fornemmelsen, hvad der ville komme, for på mit ringe modulerede "Mor, der er noget jeg skal fortælle dig - du ved, de unge fyre, der blev muret inde, du ved. . . , de var. . . , og jeg er. . .", det blev mere og mere umuligt at skabe en fuldkommen sætning, "altså - Jonatan og jeg var" - svarede hun storsmilende, "I var kærester - ja, det ved jeg da godt." , "vidste du? Hvordan?" , "Lille skat, jeg er din mor, jeg har haft dig herinde, (hun pegede på sit bryst) og jeg har fulgt dig altid. Og så har jeg altså også øjne i hovedet - jeg tror ikke, at der er nogen her i huset, hverken levende eller døde, der er i tvivl om dine følelser for ham. Men ved du hvad? Det betyder ikke det mindste! Du er stadig min lille dreng og vil altid være det, og det eneste, der betyder noget for mig. . . , nej - for os vil jeg hellere sige, er at du er glad."

Det var det hele, - en fuldfed kliche, men der findes velsagtens kun to varianter af reaktioner, når sønnens eller datterens alternative orientering går op for forældrene; denne og Johann Ferdinans (dog fører indsigtens sjældent ligefrem til drab). Accepten var stor i hele min familie, men jeg har ikke altid kunnet regne med samme forståelse fra omgivelserne, hverken i skolen eller i lokalsamfundet – vi har på egnen altid stået som fritænkerne fra København, og fri for chikanerier bundende i den indsigt jeg vandt af mit bekendtskab med Jonatan, har min vej bestemt ikke været. Nuvel, kliche eller ikke - jeg blev fyldt af stor lettelse men samtidig også af sorg over, at de to unge fra den gang ikke havde fået samme reaktion - ja, og over at Jonatan ikke forventede, at opnå accept fra sine forældre. Samme aften kom trøsten dog fra en uventet kant. Jeg sad og savnede min ven i pavillonen, hvor vi havde delt så mange lykkelige stunder under forelskelsens rus. Nu var mine følelser blandede - 'omtrent mellem le og græde'. Pludselig så jeg to hvide skikkelser nærme sig fra hver sin kant; den ene fra borgen og den anden fra markerne, der førte ned i retning af familien Jørgensens nu forladte husmandssted. Det var ikke mennesker, det vidste jeg straks, men det var en genspejling af noget, der en gang havde været det, og jeg vidste i samme nu, hvem det var. Ham, der kom fra borgen kiggede underfundigt på mig. Jeg er vis på, at han så på mig, for han smilede venligt og signalerede med en hovedbevægelse, at han gerne så, at jeg overlod pavillonen til de to æteriske. Det gjorde jeg selvfølgelig gerne, og jeg følte i det samme en stor kærlighed og taknemmelighed fra ham og det glædede mig usigeligt, at de to omsider kunne være sammen i åbenhed - og over, at de så ud til at være lykkelige.

Jeg har efterfølgende ikke set dem mere end et par gange, men jeg har ofte mærket deres nærværelse og siden den aften har jeg ikke længere frygt, hverken for mørket eller for spøgelses på Gleesborg, for jeg ved, at Johann Valdemar og hans ven våger over mig, og at intet ondt vil tilstøde mig eller mine, så længe de er her.